

Sestre **14+**

Prepih v glavi: program slovenskih kratkih filmov

avtorica Anja Banko

Kazalo

O filmu	2
Vsebina filma.....	2
Filmografski podatki	2
O avtorici	2
Izhodišča za pogovor.....	2
Vprašanja identitet – stereotipi.....	2
Transspol-nost, queer, prostori vmes	2
Filmska govorica – moški pogled	3
Videospotovska estetika	3
Vloga glasbe.....	3
Realizem	3
Ideje za dodatne dejavnosti	4

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmsko-vzgojne namene ob navedbi vira. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb: solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Prepih v glavi: Sestre** ● Pedagoško gradivo ● Avtorica: Anja Banko ● Uredila: Barbara Kelbl ● Jezikovni pregled: Mojca Hudolin ● Slikovno gradivo: producenti filma, arhiv Kinodvora ● Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, 2022, zanj: Metka Dariš

O filmu

Vsebina filma	Sina, Mihrije in Jasna so najboljše prijateljice v zgodnjih dvajsetih. Dekleta fantovskega videza, vedno oblečena v ohlapna siva športna oblačila, trenirajo borilne veščine in se držijo zase. V enem od pretepev z lokalnimi fanti jih pred ponižanjem reši krhko dekle, ki pravzaprav dekle šele postaja.
Filmografski podatki	naslov Babičino seksualno življenje; država in leto produkcije Slovenija, Francija, 2021; jezik slovenščina; tehnični podatki DCP, barvni, 13 minut naslov Sestre; država in leto produkcije Slovenija, 2021; jezik slovenščina, albanščina, srbsščina; tehnični podatki DCP, barvni, 23 minut režija in scenarij Katarina Rešek – Kukla; fotografija Peter Perunović; montaža Lukas Mihelj; zvok Boštjan Kačičnik; igrajo Mina Milovanović (Sina), Sarah Al Saleh (Mihrije), Mia Skrbina (Jasna), Tin Troha (Fantasy); producentka Barbara Daljavec
O avtorici	festivali, nagrade Festival slovenskega filma (vesna za najboljši kratki film), Clermont-Ferrand (grand prix za najboljši kratki film), Cinema Jove – Mednarodni filmski festival Valencia (nagrada za najboljši kratki film), Festival kratkega filma v Bukarešti (nagrada za montažo in fotografijo), Štigličeva nagrada za režijo (Društvo slovenskih režiserjev in režiserk) idr. Katarina Rešek – Kukla (1991), režiserka in glasbenica, je po zaključku študija na AGRFT s svojevrstno govorico, oblečeno v cvetje, neonske barve, prepleteno s slovanskim izročilom in potopljeno v vprašanje spola, kmalu postala prepoznavno avtorsko ime. Njen kratki film Plavanje (2014), zgodba o najstnici na pragu ženskosti in trku dveh kultur, je dobil nagrado za najboljši slovenski film na mednarodnem festivalu kratkega filma v Ljubljani – FeKK. Kukla je svojo estetiko in avtorsko govorico pilila skozi snemanje videospotov za vrsto domačih in tujih izvajalcev – med njimi so Matter, Senidah, Dino Merlin, Mrfy, Your Gay Thoughts. Njen kratki film Sestre je osvojil vrsto domačih in tujih nagrad, mednje pa dodal še glavno nagrado z enega najprestižnejših festivalov kratkega filma v Clermont-Ferrandu. Kukla se pripravlja na snemanje svojega celovečernega prvenca Fantasy , ki bo svojevrstno nadaljevanje in razširitev njenega kratkega filma Sestre .

Izhodišča za pogovor

Vprašanja identitet – stereotipi	Opiši osrednje tri protagonistke. Kako se razlikujejo od stereotipnih podob ženske? Kaj pa ostali protagonisti (dekle, ki jo pretepe fant, dekleta in fantje na plesišču, fantje na igrišču ...) – kako ustrezajo stereotipni podobi moškosti oz. ženskosti, ali od nje odstopajo? Kateri družbeni elementi določajo stereotipne podobe – spolne identitete (<i>videz – oblačila, ličila, frizura; gestikulacija, način obnašanja, govorjenja; hobiji, zanimanja</i>)? Katere od naštetih družbenih elementov prepoznaš v filmu? Kaj zate pomenita »moškost« in »ženskost«? Sestavi seznam pridevnikov in pojmov, ki ju označujeta in na katere med ogledom filma pomisliš. Preberi jih in primerjaj z drugimi. Kateri pojmi se ponavljajo, kateri izstopajo ali pa se znajdevajo pod obema iztočnicama? Bi poleg spolne identitete izpostavili še katere druge identitete, kot se kažejo v filmu (<i>Balkan, priseljenstvo, življenje v blokovskem naselju ipd.</i>)?
Transspolnost, queer, prostori vmes	Kako razumeš naslov filma Sestre ? Kaj zate pomeni sestrstvo? Je to več kot družinska, krvna vez? Kako razumeš sestrstvo v povezavi s feminizmom? Kukla v enem od intervjujev preoblikuje geslo francoske revolucije in pravi: »Svoboda, enakopravnost – sestrstvo!« Kako to razumete? Opiši lik Fantasy. Kaj je na njem drugačnega (v luči spolnih identitet kot ene od osrednjih niti filma)? Na kakšen način je Fantasy v filmu prikazan/a? Kako jo/ga vidijo osrednje tri protagonistke? Kje jo/ga prvič zagledajo? Pomisli na to, kako

vstopa v prizore, kako je osvetljen/a, kakšne barve so uporabljene (*mehka in razpršena svetloba, ožarjen obraz – kot v filmih iz nemega obdobja ali hollywoodskih filmih zlatega časa, kjer so ženski obrazi s pomočjo barv, svetlobe in kadriranja prikazani kot vrhunec nežnosti, miline, krhkosti, lahko tudi zapeljivosti*); kako deluje vijolično-rdeče ozadje v razmerju z bleščeče blond lasmi (lasuljo) in »angelsko belino« njene podobe? Bi lahko rekli, da je Fantasy najprej kot nekakšen sanjski privid, ki se »utelesi« šele ob koncu filma? Kako drugače je Fantasy prikazan/a na koncu filma (svetloba, barve)? Pomisli na prizor, v katerem pomaga dekletom po napadu med igro košarke s fanti. Kako razumeš izbiro imena Fantasy?

Ob tem se lahko pogovarjate o transspolnosti in vprašanju svobode do izbire lastnega imena, identitete. Kako bi v tem kontekstu opredelili osrednje tri protagonistke? Kdo so, kaj si želijo postati? Kako se med sabo razlikujejo? So tudi one nekje vmes, se morda ne uvrščajo v nobenega od tradicionalnih družbenih obrazcev? Pomisli na njihove pogovore na travi pred bloki ali v spalnici – kako gledajo na svoj vsakdan, po čem hrepenijo? Kaj zanje pomeni srečanje s Fantasy? Na kakšen način jim je podoben/podobna?

V intervjujih ali recenzijah filma (gl. povezave na koncu gradiva) si lahko prebereš o pojmu virđin, ki so bile avtoričin navdih za film:

»Ko sem se v srednji šoli srečala s queer kulturo večjih zahodnoevropskih mest, sem zaznala velike razlike med dojemanjem spola tam in doma, kjer je balkanska patriarhalna mentaliteta še vedno zelo prisotna. Vseeno pa sem kar naenkrat videla veliko vzporednic, med katerimi me je najbolj fascinirala vzporednica med pojavom virđin in transspolnostjo. Začela sem se spraševati, kaj bi se zgodilo, če bi se srečala virđina in trans ženska ali trans moški. Tako se je rodila ideja o treh sodobnih virđinah. Navdih zanje so bila dekleta, ki se jih spomnim iz otroštva. Tista pozabljen dekleta v ohlapnih oblekah z nizkimi čopi na zatilju, ki so nekako ostala v ujetništvu svoje družine in okolja, ker niso ustrezala rigidnim smernicam – in ki se jih spomnim, kako so kdaj še v odrasli dobi prijela svojo mamo za roko.« - Kukla

Filmska govornica – moški pogled

Stereotipne podobe oblikuje prevladujoči družbeni diskurz oz. sistem – patriarhat. Način gledanja sveta, kot ga določa, imenujemo v filmski teoriji moški pogled (ang. »male gaze«). Ali bi lahko rekli, da režiserka v filmu presega, odstopa, spreobrača t. i. »moški pogled«? Z drugimi besedami: ali režiserka ponavlja stereotipne podobe moškosti in ženskosti, kot jih poznamo iz medijev in drugih kulturnih kontekstov (popularne kulture, filmov, knjig idr.), ali ustvarja drugačne podobe? Na kakšen način?

Videospotovska estetika

Kuklin avtorski izraz prežema t. i. »videospotovska estetika«. Kaj to pomeni? Oglej si nekaj režiserkinih videospotov (najdete jih na [tej povezavi](#)) in jih primerjaj s filmom **Sestre**. Kakšna je v filmu (in videospotih) montaža? Kakšno vlogo imajo barve in svetloba? Kaj pa scenografija in kostumografija? Ali ima film tradicionalno linearno pripovedno strukturo ali je ta eliptična, fragmentarna, polna vizualnih simbolov in referenc? Ali deluje pripoved na osnovi logike in zaporedja (vzrok – posledica, poenoten časovno-prostorski okvir) ali pa na podlagi asociacij, razpoloženj, čustev? Naštej čustvena in razpoloženjska stanja v filmu in jih poveži s filmskimi izraznimi sredstvi (barve, svetloba, montaža, zvok, glasba, lestvica planov, premiki kamere).

Vloga glasbe

V videospotih so podobe močno povezane z glasbo. Kakšno vlogo igra glasba v **Sestrah**? Kakšna glasba je uporabljena – slišimo komade balkanskega turbofolka *Pusti modu Zdravka Čolića, Vatikan Vuka Moba* idr. Kako in kdaj se pojavljajo, kaj opisujejo – okolje, razpoloženje idr.? Kako se osrednje tri protagonistke postavijo v razmerju do pesmi, ki opevajo in povečujejo tradicionalna patriarhalna družbena razmerja? Kaj pomeni, ko na glasbene komade zaplešejo, zapojejo tudi same?

Kakšno vlogo ima avtorska glasba v filmu? Kako določa razpoloženje filma?

Realizem

Poleg izrazito sanjskih prizorov se osrednji zapleti – nasilje nad ženskami (*prepirl fanti in dekleta pred garažami na začetku filma in napad na osrednje tri protagonistke pri igri košarke*) – dogajajo v drugačnem slogu (*temačnejše, sive*

barve, ostra in naravna svetloba). Zakaj se je režiserka v teh primerih odločila za realistični pristop?

Zanimivost: ena od posledic gibanja #jztudi, ki je močno zaznamovalo filmsko industrijo, je tudi prisotnost koordinatorjev intimnih prizorov na snemanju. Kukla je pri snemanju zahtevnejših prizorov nasilja uporabila koreografa, ki je usmerjal gibanje igralcev med pretepom; kot pravi v intervjujih, pa se za snemanje svojega celovečerca želi povezati z eno vodilnih oseb na tem področju – Ito O'Brien. Več o vlogi koordinatorja intimnih prizorov in zakaj je ta pomemben, si lahko preberete [v intervjuju z Ito O'Brien](#).

Ideje za dodatne dejavnosti

Ogled kratkega filma **Plavanje** in izbranih Kuklinih videospotov, brezplačno dostopnih v digitalnem arhivu Postaje DIVA – SCCA: [povezava](#)

Posnetek pogovora s filmsko ekipo po premieri filma **Sestre** v Kinodvoru: [povezava](#)

Filmarija – podkast Društva slovenskih režiserjev in režiserk: Na domačem vrtu – pogovor s Kuklo o njenem ustvarjanju: [povezava](#)

Intervju s Kuklo – vprašanje identitete: [povezava](#)

Recenzija filma **Sestre** (Ostrenje pogleda – KINO!): [povezava](#)

Intervju s Kuklo o nastanku filma v reviji Ekran marec/april 2021: [povezava](#)

Za še bolj radovedne: Laura Mulvey: »Visual Pleasure and Narrative Cinema«. *Screen*, let. 16, št. 3, jesen 1975, str. 6–18. Dostopno na: [povezava](#) (utemeljitveni članek o konceptu moškega pogleda »male gaze«)